

ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

АЗДТГ-ын байр, А корпус 3 давхар,
Мөрөн сум, Хөвсгөл аймаг, 67120
Утас/факс: 7038 3793, Цахим шуудан: khuvsgul@audit.gov.mn
Цахим хуудас: www.audit.mn

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН АРДЧИЛСАН
НАМЫН ХОРООНЫ ДАРГА
Ш.ИДЭРБАЯСГАЛАН ТАНАА

2024.07.26 № 532
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Хөвсгөл аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох Хөвсгөл аймгийн Ардчилсан намын хорооны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Хөвсгөл аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Хөвсгөл аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох Хөвсгөл аймгийн Ардчилсан намын хорооны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлага болон холбогдох бусад хууль, тогтоомжид тус тус нийцсэн байна.

Хөвсгөл аймгийн Ардчилсан намын хорооны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр (14 хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Хөвсгөл аймгийн Ардчилсан намын хороонд

Хувийг: Хөвсгөл аймгийн Сонгуулийн хороонд

Хавсралт . . . хуудастай.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ
АУДИТОР

А.ЭРДЭНЭБААТАР

**АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙГ СОНГОХ 2024 ОНЫ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН АРДЧИЛСАН НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

**МӨРӨН
2024 он**

0000000001

АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙГ СОНГОХ 2024 ОНЫ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН АРДЧИЛСАН НАМЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

Монгол Улсын тусгаар тогтнол, Үндэсний эрх ашиг, Үндсэн хуульт ардчиллаа хамгаалан бэхжүүлж, хувь хүний эрх чөлөө, хуулийн засаглал, чөлөөт зах зээл, иргэний нийгмийн зарчимд суурилсан тогтвортой хөгжлийн төлөөх баруун төвийн намын хувьд Монгол хүн бүр хүсэл мөрөөдөлтэй, өрх бүр аз жаргалтай амьдрах хөгжлийн боломжийг дэмжсэн, иргэд нь эрх чөлөөтэй, эрх тэгш, хариуцлагатай, ардчилсан Монгол Улсаа хөгжүүлэхийг ЭРХЭМ ЗОРИЛГО болгож,

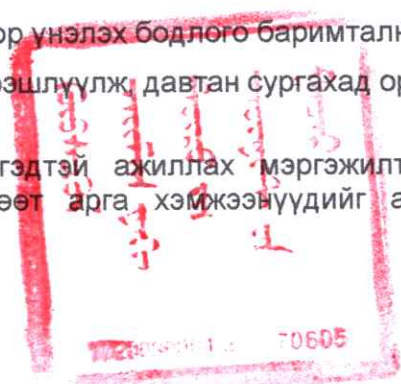
- Монгол хүний эрх, эрх чөлөө, бие даасан байдлыг хангах
- Хувийн өмч, өрсөлдөөнт зах зээл, төрийн хязгаарлагдмал оролцоо, хуулийн засаглал
- Үндэсний өв уламжлал, түүх соёлоо дээдлэн үнэт зүйлээ болгон тунхагласан ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН АРДЧИЛСАН НАМ 2024 оны Орон нутгийн сонгуульд оролцох мөрийн хөтөлбөрөө танилцуулж байна.

Нэг. ХУВЬ ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ, ЭРХ ЧӨЛӨӨ

1.1. ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРТАЙ БОЛОВСРОЛ

Хүн амын тогтвортой өсөлтийг хангаж, хүн бүрийг эрдэм боловсрол төгс, хөдөлмөрч, бүтээлч сэтгэлгээтэй, эрүүл амьдралын хэв маягийг хэвшил болгосон, Монгол эх орныхоо байгаль, түүх соёл, уламжлалаараа бахархсан өв тэгш хүмүүжлээр төлөвшүүлэн, хангалуун сайхан амьдрах эрхийг дээдэлсэн хувь хүний хөгжлийн бодлого хэрэгжүүлнэ. Нийгмийн хамгааллын бодлогыг зөвхөн зорилтот бүлэгт чиглүүлнэ.

- Хөдөлмөрийн зах зээл, шинэ төрлийн ажлын байрны шаардлагыг хангах хөрвөх чадвар, өндөр мэдлэг бүхий мэргэжилтэн, мэргэшсэн хүний нөөцийг бүрдүүлэх, сургах бодлогыг эрчимтэй хэрэгжүүлнэ.
- Боловсролын салбарын өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлж, одоо байгаа байрнаас 5 байраар урагшлуулна.
- Хот болон хөдөө орон нутаг, төр болон хувийн өмчит сургуульд суралцагсдын дундаж онооны зөрүү үе шаттай бууруулах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- Хүүхэд бүрийг хөгжүүлж, бүтээлч сэтгэлгээтэй, өөртөө итгэлтэй, Монгол орныхоо байгаль, түүх, үндэсний хэл соёл, уламжлалаар бахархдаг хүмүүжил олгох “Зөв Монгол хүүхэд” хөтөлбөрийг сайжруулж, үргэлжлүүлнэ.
- Цэцэрлэг, сургуулийн нэг ангийн хүүхдийн тоог стандартаас хэтрүүлэхгүй байлгах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- Гадаад орны их, дээд сургуульд аймаг, орон нутгаас оюутан суралцах нөхцөлийг бүрдүүлэх чиглэлээр идэвхтэй ажиллана.
- Хөвсгөл аймгийн Политехник коллеж хөдөлмөрийн зах зээлийн хэрэгцээнд нийцсэн нарийн мэргэжлийн шинэ ангиудыг нээх асуудлыг судалж шийдвэрлүүлнэ.
- Багш нарын хөдөлмөрийн бүтээмжийг бодитойгоор үнэлэх бодлого баримтална.
- Багш нарын мэдлэг, ур чадварыг тухай бүрд нь дээшлүүлж, давтан сургахад орон нутгийн бодлогыг чиглүүлэн ажиллана.
- Тусгай хэрэгцээт (хөгжлийн бэрхшээлтэй) иргэдтэй ажиллах мэргэжилтэн, дохионы хэлний орчуулагч бэлтгэх төлөвлөгөөт арга хэмжээнүүдийг авч, нийгмийн баталгааг нь эрс дээшлүүлнэ.

A handwritten signature in black ink is located at the bottom center of the page, below the red stamp.

0000000002

- Уламжлалт анагаах ухааны өв санд суурилж, уламжлалт эмчилгээ, үйлчилгээний брэнд бүтээгдэхүүнийг хөгжүүлэхэд төрөөс бодлогоор дэмжинэ.
- Эмийн найрлагад ордог амьтан, ургамал, эрдсийн нөөцийг хамгаалах бодлого хэрэгжүүлнэ.

ӨРХ ГЭР БҮЛ

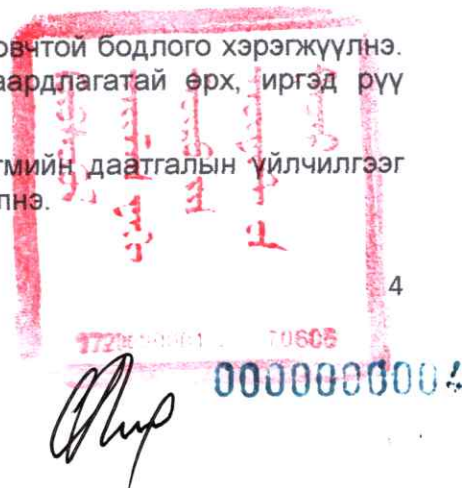
- Гэр бүлийн гишүүн бүрд гэр бүлийн боловсрол олгох, ажил хөдөлмөр эрхлэх, санхүү, бизнесээ хөгжүүлэх, амьдрах орчноо хамтдаа сайжруулах, мэдлэг ур чадварын сургалт, зөвлөмжөөр хангагдах боломжийг орон нутгийн хөгжлийн бодлоготой уялдуулан хэрэгжүүлнэ.
- Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 6.2-т «...газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг Үндэсний баялгийн санд төвлөрүүлж тэгш, шударга хүртээхэд чиглэнэ.» гэсний дагуу өрхийн бизнес, санхүүг дэмжсэн зээлийн хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.
- Гэр хорооллын дахин төлөвлөлтийг ипотекийн зээлтэй уялдуулах бодлого хэрэгжүүлэх асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэлтэй тэмцэж, дарамт, мөлжлөгийн бүх хэлбэрээс хамгаалах хуулийн хэрэгжилтийг сайжруулна.
- Гэр бүлийн бат бэх байдлыг дэмжих зорилгоор “Гэр бүлийн өдөр”-ийг бий болгож, “гэр бүл – нөхөн үржихүйн боловсрол”-д онцгой ач холбогдол өгнө.
- Хот байгуулалт, барилга, нийгэм, соёлын байгууламжийн төлөвлөлтөд нийт иргэдэд хүртээмжтэй дэд бүтцийг бий болгоно.
- Жендэрт суурилсан хүчирхийлэл, ялгаварлан гадуурхал, бэлгийн дарамтыг арилгах санаачилга, манлайллыг дэмжинэ.
- Хүүхэд харах үйлчилгээг хөгжүүлэх, цэцэрлэгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх замаар эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.
- Сургуулийн автобус ажиллуулж, хүүхдийн сургуульдаа аюулгүй ирж, буцах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

АЖЛЫН БАЙР ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ

- Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн менежментийн тогтолцоог сайжруулахад чиглэсэн бодлого хэрэгжүүлнэ.
- Хөдөлмөрийн зах зээл дээр эрэлтийн судалгааны чанарыг сайжруулж, хэрэгцээтэй байгаа ажил, мэргэжлийг эдийн засгийн салбар, ажил мэргэжлээр нарийвчлан гаргаж, мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагын элсэлттэй нягт уялдуулна.
- Хөдөлмөр эрхлэлтийн олон хэлбэр цагийн ажил, аутсорсинг, шууд борлуулалт, ажиллах хүч нийлүүлэх үйлчилгээ зэргийг хөгжүүлэх санал, санаачилгыг дэмжиж ажиллана.
- Гарааны бизнес буюу старт-апыг хөгжүүлэх экосистем (санхүүжилт, сургалт, мэдээлэл, г.м.)-ийг бүрдүүлнэ.

НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ

- Нийгмийн хамгааллын зорилтот бүлэгт чиглэсэн оновчтой бодлого хэрэгжүүлнэ. Хавтгайрсан халамжаас татгалзаж, халамжийг шаардлагатай өрх, иргэд рүү чиглүүлнэ.
- Нийгмийн даатгалын хамрах хүрээг өргөтгөж, нийгмийн даатгалын үйлчилгээг даатгуулагчийн эрэлт, хэрэгцээнд нийцүүлэн хөгжүүлнэ.

- Бүртгэл, гааль, татвар, хяналт, шалган нэвтрүүлэх, лавлагаа, мэдээлэл, худалдан авах ажиллагаа зэрэг төрөөс авах бүх үйлчилгээг цахимжуулна. "Нэг цонхны систем"- ийг бий болгож, авлигаас ангид, хувь хүний үйлдлээс үл хамаарсан, цахим системийг хэрэгжүүлнэ.
- Өмчийн эрхийг баталгаажуулж, хувийн өмчийг хамгаалах чиглэлд шаардлагатай бүхий л арга хэмжээг авна.
- Илүү өндөр үнэлэмж бүхий аж үйлдвэрүүд болон зайнаас ажиллах цагийн ажлын байранд ажиллах ажиллагсдыг бэлтгэх боловсролын тогтолцоонд онцгой анхаарч бүтээмжийг нэмэгдүүлнэ.
- Гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтыг орон нутгийн онцлогийг харгалзан бүх талаар дэмжинэ.
- Төрийн зүгээс бизнес эрхлэгчдэд үзүүлж буй хүнд суртал, дарамтыг арилгаж, татвар төлөгч аж ахуйн нэгжүүддээ үйлчилдэг, зөвлөдөг тогтолцоог бий болгоно.
- Хөдөө аж ахуйн салбарт боловсруулах үйлдвэрлэлийг дэмжиж ноолуур, мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүн, арьс ширний бүтээгдэхүүний экспортыг эрс өсгөнө.
- Орон нутгийн арилжааны банкуудтай хамтран Жижиг дунд үйлдвэрүүдэд олгох зээлийн хүртээмжийг өсгөх чиглэлээр идэвх санаачилгатай холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

САНГИЙН БОДЛОГО

- Орон нутгийн төсвийн зардлыг ач холбогдол, үр өгөөжөөр нь эрэмбэлэх зарчимд шилжиж, үр ашигтай байлгах бодлого хэрэгжүүлнэ.
- Орон нутгийн төсвийг судалгаанд суурилсан төлөвлөлттэй, зарцуулалтыг сахилга баттай, үр дүнд нь олон нийтийн хяналтыг бий болгох орчинг бүрдүүлнэ.

ТАТВАРЫН БОДЛОГО

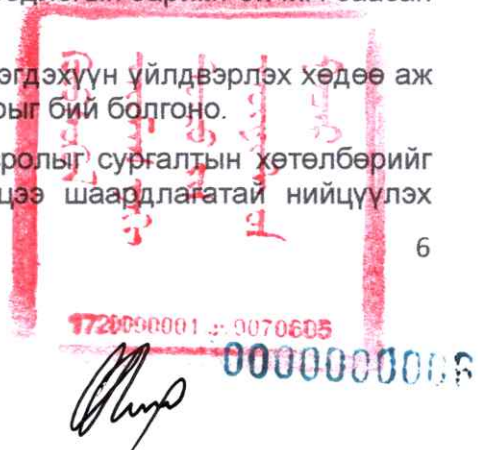
- Аймгийн хэмжээнд татварын байцаагч иргэд, аж ахуйн нэгж байгууллагыг торгууль, захиргааны хэм хэмжээгээр дарамталдаг бус, зөвлөгөө өгдөг, мэдээллээр хангадаг, хуулийг дээдэлдэг, бизнесийг дэмждэг болгох чиглэлд хамтран ажиллана.

САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛ

- Иргэд олон нийтэд чиглэсэн санхүүгийн үйлчилгээг хөгжүүлнэ.
- Орон нутгийн өмчит компани аж ахуйн нэгжийг нээлттэй, ил тод засаглалыг нэвтрүүлнэ.
- Иргэн, аж ахуйн нэгжийн бизнесийн үйл ажиллагааг дэмжсэн өгөөжтэй санхүүгийн зуучлалыг хөгжүүлнэ. Санхүүгийн үйлчилгээний хүртээмж, үйлчилгээг ашигласнаар иргэн аж ахуйн нэгжид бий болох ашгийн бодит хэмжээг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн зохицуулалтын арга хэмжээг үе шаттайгаар авч хэрэгжүүлнэ.

ХӨДӨЛМӨРИЙН ЗАХ ЗЭЭЛ

- Ядуурлын түвшнийг Монгол Улсын урт хугацааны бодлогын баримт бичигт заасан түвшинд хүргэж бууруулна.
- Малын гаралтай түүхий эдийг боловсруулах, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн ажлын байрыг бий болгоно.
- Мэргэжилтэй ажиллах хүчин, мэргэжлийн боловсролыг сургалтын хөтөлбөрийг өсөн нэмэгдэж буй шинэ ажлын байрны хэрэгцээ шаардлагатай нийцүүлэх

замаар шинэ төгсөгч бүрийг үе шаттайгаар хөдөлмөрийн зах зээл дээр ажлын байр бий болгож, хангана.

ДЭД БҮТЭЦ

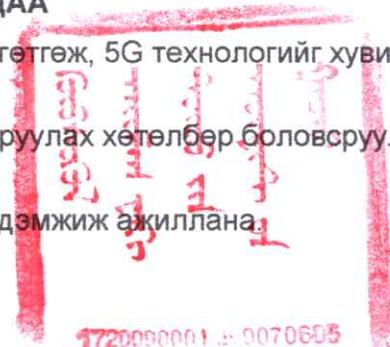
- Мөрөн хотод “Гудамж” төслийг хэрэгжүүлнэ.
- Эдийн засгийн өсөлтийн суурь болсон хатуу болон зөөлөн дэд бүтэц (зам тээвэр, эрчим хүч, сэргээгдэх эрчим хүч, усан хангамж, мэдээлэл, харилцаа холбоо)-ийн хөрөнгө оруулалтыг хувийн, төсвийн, болон төр хувийн хэвшлийн түншлэл зэрэг санхүүжилтийн бүхий л төрөл, боломжийг идэвхтэй ашиглана.
- Аймгийн газарзүйн байршлын давуу талаа ашиглан агаарын тээврийн бүс нутгийн зангилаа төв болгоно.
- Мөрөн хот дахь нийтийн тээврийн парк шинэчлэлийг хийж, чиглэлийн болон таксины үйлчилгээг үе шаттайгаар шинэчилнэ.
- Авто замын сүлжээг хөгжүүлэхээр батлагдсан төсөл хөтөлбөрүүдэд судалгаа хийж орон нутгийн чанартай авто замын сүлжээг 2050 он хүртэл хөгжүүлэх төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулж хэрэгжүүлнэ.
- Орон нутгийн авто замын сүлжээг бий болгох ажлыг эхлүүлнэ
- Аялал жуулчлалын зориулалттай авто замын сүлжээг бий болгоно.
- Орон нутгийн чанартай авто замын засвар арчлалтын хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх замаар хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангаж ажиллана.
- Авто зам ашигласны төлбөр хураах асуудлыг цогцоор нь судлан цахим хэлбэрт шилжүүлэх хөтөлбөр боловсруулах ажлыг эхлүүлнэ.

ЭРЧИМ ХҮЧ

- Цахилгаан эрчим хүчний үнэ тарифын загварыг боловсронгуй болгон зах зээлийн зарчимд тулгуурласан, хэрэглэгчдэд ээлтэй уян хатан систем нэвтрүүлнэ.
- Сэргээгдэх эрчим хүчний шинэ эх үүсвэрүүдийг барихад төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн зарчмыг түлхүү баримтална.
- Аймгийн төвд дулааны станцын хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, дулааны сүлжээ байгуулах ажлыг хэрэгжүүлж, ашиглалтад оруулна.
- Шинэ бүтээн байгуулалт, шинэ суурьшлын бүс, суурин газрыг дулааны эрчим хүчээр найдвартай хангах техник, технологийн боломжийг бүрдүүлнэ.
- Мөрөн хот болон сумын төвийн хог хаягдлын менежментийг сайжруулах ажлыг төр хувийн хэвшлийг дэмжих болон олон улсын төсөл хөтөлбөр хэрэгжүүлэх замаар хэрэгжүүлнэ.
- Мөрөн хотын гэр хорооллын оршин суугчдын түлшний хэрэглээг аюулгүй болгох, агаар дахь хорт хийн хэмжээг эрүүл ахуйн шаардлага стандартын хэмжээнд хүртэл багасгах, халаалтын шинэ технологийг дэмжин агаарын бохирдолгүй болгоно.

ШИНЖЛЭХ УХААН, ТЕХНОЛОГИ, МЭДЭЭЛЭЛ, ХАРИЛЦАА

- Орон нутагт өндөр хурдны интернэтийн сүлжээг өргөтгөж, 5G технологийг хувийн хэвшлийн хөрөнгөөр нэвтрүүлнэ.
- Багш нарын цахим боловсролын ур чадварыг сайжруулах хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- Иргэдэд зориулсан цахим боловсролын төвүүдийг дэмжиж ажиллана.

1720000001 0070605

[Handwritten signature]

0000000007

- Инновацад суурилсан гарааны бизнесүүдийг дэмжинэ. Гарааны бизнесийг дэмжих хөтөлбөрийг баталж, хэрэгжүүлнэ.

БАРИЛГЫН САЛБАР

- Мөрөн хотын гэр хорооллын дахин төлөвлөлтийг үргэлжлүүлэх, нүхэн жорлонгийн тоог бууруулах төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх замаар хөрсний бохирдлыг эрс бууруулна.
- Зохион байгуулалттай хөдөлмөр зуучийн үйлчилгээг дэмжих замаар цагийн ажлын тогтолцоог урамшуулна.

АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

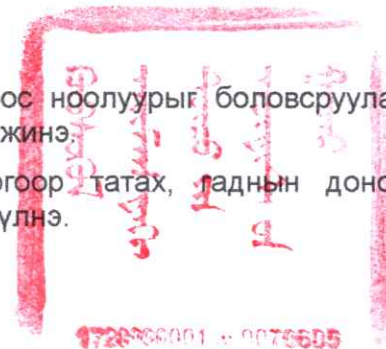
- Спортын, эрүүл мэндийн, эко-туризм, нүүдэлчний өв соёлоо сурталчлах зэрэг аялал жуулчлалын төрөл хэлбэрүүдийг хөгжүүлэн дэмжинэ.
- Жуулчлалаас орж ирэх эдийн засгийн орлогыг шинэчлэн төлөвлөж, төрийн бүх түвшинд салбаруудын хамтын ажиллагааг сайжруулах, аялал жуулчлалын талаарх Үндэсний бодлого, төлөвлөгөөг бүсийн болон орон нутгийн төлөвлөлтөд тусгана.
- Орон нутгийн иргэд, олон нийтийн амьдралд сайнаар нөлөөлөх, жуулчдад чанартай үйлчилгээ үзүүлэх аялал жуулчлалын дэд бүтцэд хувийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжинэ.
- Аялал жуулчлалын салбарын ажиллах хүчний ур чадварыг хөгжүүлнэ.
- Хөвсгөлд жуулчилж, аялах эрэлтийг нэмэгдүүлэх, эргэлтийг нь сайжруулах зорилгоор түншлэл, үр ашиг, боломжийг тодорхойлж төлөвлөн, маркетингд зарцуулах хөрөнгийг нэмэгдүүлнэ.
- Нисэх онгоцны буудлын болон авто тээврийн товчоо, аялал жуулчлалын салбарын түншүүдтэй хамтран ажиллаж жуулчдыг шуурхай мэдээллээр хангана.
- Төрөөс аялал жуулчлалын талаар баримтлах бодлогод тусгагдсан байгалийн онцгой үзэсгэлэнт газар, тусгай хамгаалалттай газруудад хэрэгжих олон улсын байгууллагын болон хувийн хэвшлийн санаачилгыг дэмжинэ. Хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих төслүүдийг бодлогоор дэмжинэ.

ХҮНСНИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ

- Төрөөс хүнс, хөдөө аж ахуйн салбарт баримтлах бодлогыг хэрэгжүүлж, “Эрүүл хүнс” үндэсний хөтөлбөр хэрэгжүүлж, мах, сүү, гурил, хүнсний ногоо зэрэг бүтээгдэхүүний дотоод хэрэгцээг үйлдвэрлэлээр бүрэн хангаж, эрүүл, аюулгүй байдлын баталгааг дээшлүүлнэ.
- Импортын хүнсний бүтээгдэхүүнд тавих хяналтыг сайжруулна.
- Иргэдийн хүнсний хэрэгцээгээ өөрөө хангах, хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх санаачилгыг бүх талаар дэмжинэ.
- Суурин газрын хүн амыг эрүүл, чанартай усаар хангах дэд бүтцийг хөгжүүлнэ.
- Дөрвөн улирлын хүлэмжийн төсөл хөтөлбөрийг хувийн хэвшлийн санаачилгад тулгуурлан бүх талаар дэмжин ажиллана.

ХӨНГӨН ҮЙЛДВЭРЛЭЛ

- Малаас гарч буй түүхий эд болох арьс шир, ноос ноолуурыг боловсруулах үйлдвэрлэлийн төв байгуулах ажлыг бодлогоор дэмжинэ.
- Хөнгөн үйлдвэрлэлийн зээл, тусламжийг бодлогоор татах, гаднын донор байгууллагуудын зээл, тусламжийг бодлогоор чиглүүлнэ.

1720766001 - 90756005

Handwritten signature

0000000008

- Экспортын чиг баримжаатай хөдөө аж ахуй-хөнгөн үйлдвэрлэлийн кластерийг аймгийн түвшинд хөгжүүлэхийг дэмжинэ.

Гурав. ЭЗЭНТЭЙ НУТАГ

3.1. ХОТ, ХӨДӨӨГИЙН ТЭНЦВЭРТЭЙ ХӨГЖИЛ

- Аймаг, сум бүр хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлийн салбараа тодорхойлж, хөгжлийн бодлогоо уялдуулан хамтарч хөгжихийг дэмжиж, дэд бүтцийн барилга, байгууламж, тээвэр, логикийн сүлжээг бий болгоно.
- Бизнесийн чөлөөт өрсөлдөөнийг дэмжинэ.

3.2. ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖИЛ

- Сум, тосгоны үйл ажиллагааны болон засаглалын чадавхыг бэхжүүлнэ.
- Эдийн засгийн бие даасан байдлыг хангах талаар санаачилгатай ажиллана.
- “Орон нутгийн хөгжлийн сан”-гаас Орон нутгийн нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийг дэмжих хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээг дэмждэг, зарцуулалтад нь иргэдийн хяналттай, үр ашигтай байлгах чиглэлд идэвх санаачилга гаргаж ажиллана.
- Орон нутгийн аж ахуй нэгж, компаниудын чадавх, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх төслүүдийг дэмжинэ. Мал аж ахуй, газар тариалан, гахай, тахиа, зөгийн аж ахуйд суурилсан орон нутгийн онцлог шинэ брэнд бүтээгдэхүүний бизнес загварыг хөгжүүлэх судалгаа, хөгжүүлэлтийн зардлыг орон нутгийн төсөвт тусгаж ажиллана.

“ШИНЭ ХӨДӨӨ” ХӨТӨЛБӨР

- Уламжлалт мал, аж ахуйн гаралтай түүхий эд ноос, ноолуур, арьс шир, махыг малчдын оролцоотой анхан шатны түүхий эдийн тордолгооны цэгт бэлтгэн бүс нутаг, аймгийн төвүүдэд боловсруулж, өндөр түвшний технологийн үйлдвэрт эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, дотоодын болон гадаад зах зээл дээр өрсөлдөх үнээр борлуулах боломжийг бүрдүүлнэ.
- Түүхий эд үйлдвэрлэгч, боловсруулах үйлдвэр, эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгч, худалдан борлуулагч талууд корпорац болон кластерын тогтолцоогоор хамтран ажиллах загварыг дэмжинэ.

“ШИНЭ СУМ” ТӨСӨЛ

Иргэдийн оролцоотой “ШИНЭ СУМ” төсөл хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

1. Сумын төвийг дахин төлөвлөж, ногоон байгууламж, дэд бүтэц, барилга байгууламж бүхий орчин үеийн сууриныг хөгжүүлэх ажлыг эхлүүлнэ.
2. Сумын төвийн төлөвлөлтөд иргэдийн санал бодлыг тусгах, оролцоог хангана.

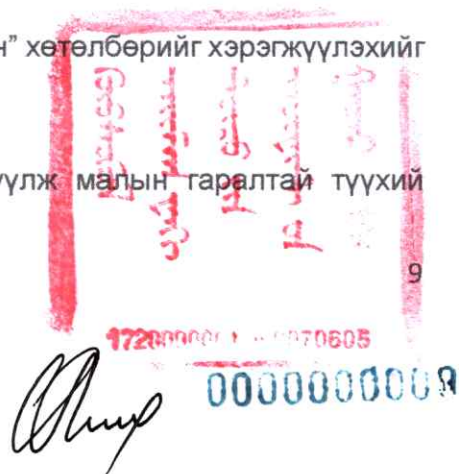
“ЧИНЭЭЛЭГ МАЛЧИН” ХӨТӨЛБӨР

Мал аж ахуйн салбарыг эдийн засгийн үр ашигтай, орчин үеийн шинэ технологи, инновацад суурилж, хөгжүүлэн мэдлэг бүхий малчдыг малчин бизнесмен болгох замаар тогтвортой орлого бүхий хүчтэй дундаж давхаргыг тэлэх бодлого хэрэгжүүлнэ.

- Иргэдийн санаачилгад суурилсан “Чинээлэг малчин” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхийг дэмжинэ.

3.3. БЭЛЧЭЭР АШИГЛАЛТ

- “Хариуцлагатай нүүдэлчид” хөтөлбөрийн хэрэгжүүлж малын гаралтай түүхий эдийг мөшгөх тогтолцоог бүрдүүлнэ.

- Ямаан сүргийн зохистой харьцааг шинжлэх ухааны үндэстэй тогтооно. Аймгийн ноолуур ба ноолууран бүтээгдэхүүнийг дэлхий нийтэд зөв сурталчилна.
- Бэлчээрийн зохистой менежментийн дэд хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ. Малчдын хамтын оролцоонд тулгуурлан бэлчээрийн тогтвортой менежментийг хэрэгжүүлнэ.

3.4. МАЛ АЖ АХУЙ

- Малыг тооноос илүү чанарт шилжүүлж, малын төрлийг зохистой харьцаанд хүргэж, эдийн засгийн ашигтай, технологид суурилсан мал аж ахуйг төрийн бодлогоор дэмжинэ.
- Махыг зах зээлд нэвтрүүлэх хяналтын горимыг сайжруулж, малыг вакцин, туулгад бүрэн хамруулан эрүүлжүүлэх ухаалаг хяналтын системийг нэвтрүүлнэ.
- Хөдөөгийн залуу малчин өрхийг дэмжин "Малжуулах хөтөлбөр"-ийг хэрэгжүүлнэ.
- Гахай, шувуу, зөгий, загас үржүүлгийн аж ахуй эрхлэх, хөгжүүлэх санаачилгыг дэмжинэ.

3.5. ГАЗАР ТАРИАЛАН

- Ургамал хамгаалах химийн бодис, бордоо болон био бэлдмэлийн ухаалаг хяналтыг бий болгоно.
- Газар тариалангийн бүс нутагт услалтын системийн менежментийг боловсронгуй болгож, тариалан эрхлэгч, хүнсний ногоо тариалагчдыг бодлогоор дэмжинэ.
- Сэргээгдэх эрчим хүчийг ашигласан усжуулалтын систем, худгийг өргөнөөр ашиглах боломжийг бүрдүүлнэ.
- Дотоодын тэжээл үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлж, бодлогын орчныг сайжруулна.
- Газрын үржил шимийг хамгаалан зохистой ашиглаж, газар тариалангийн үйлдвэрлэлд орчин үеийн технологи, инновац нэвтрүүлнэ.
- Тариалангийн зориулалттай газрын ашиглалтыг сайжруулахын зэрэгцээ газрын үржил шимийг хамгаалах, бүтээмж, үр ашгийг дээшлүүлэхэд чиглэсэн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Таримал ургамлын үр үржүүлгийн аж ахуйг цогцоор хөгжүүлж, үрийн сорт сорилт, чанарыг сайжруулж, уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицсон, нутагшсан сортын үрийн хангамжийг нэмэгдүүлнэ.
- Орон нутгийн хөрс, цаг уурын онцлогт тохирсон ургамлын аж ахуйг төрөлжүүлэн хөгжүүлж, импортыг орлох органик брэнд бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх санал санаачилгыг бүх талаар дэмжинэ.
- Газар тариалангийн үйлдвэрлэлийн мэргэжлийн ажиллах хүчний хангамж, чадавхыг бэхжүүлэх чиглэлээр тусгай хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- Газар тариалангийн үйлдвэрлэлийн техникийн шинэчлэлийн бодлогыг хэрэгжүүлж, орчин үеийн техник хангамжийн түвшнийг дээшлүүлнэ.
- Ургамал хамгааллын орчин үеийн арга технологийг иж бүрэн хэрэгжүүлж, тариалангийн талбайн хөрсийг элэгдэл, хортон шавжаас хамгаалах, үйлдвэрлэлийн зохистой дадлыг нэвтрүүлэх нөхцөл бүрдүүлнэ.
- Эрдэс болон органик гаралтай бордооны дотоодын үйлдвэрлэлийг дэмжин хөгжүүлж, хангамжийг нэмэгдүүлнэ.
- Иргэд өөрийн өмчилж авсан хашааны газар дээр айл, хөрш, гудамжаараа нэгдэн төлөвлөлт хийж, инженерийн дэд бүтцэд бүрэн холбогдсон, амины орон сууц болгон дахин төлөвлөх ажлыг иргэдийн оролцоотой хэрэгжүүлж, амьдран суух

Handwritten signature

7720

7505

0000000010

байшингаа барихад нь урт хугацаатай, хүү багатай, орон сууцны ипотекийн зээлээр санхүүгийн дэмжлэг үзүүлж ажиллана.

- Гэр хорооллын дахин төлөвлөлтөөс чөлөөлөгдсөн газар дээр иргэдийн амралт чөлөөт цагаа өнгөрүүлэх, эрүүл, аюулгүй амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор цэцэрлэгт хүрээлэнгүүдийг байгуулна.
- Хувийн болон нийтийн орон сууцны дулаан алдагдлыг бууруулах зорилгоор “Дулаалах” төслийг хэрэгжүүлнэ.
- Хог хаягдлын менежментийг боловсронгуй болгож, хог боловсруулах, буцаан ашиглах үйлдвэр байгуулж, иргэд хогоо ангилан ялгаж тушаах, ААН-үүд өөрсдийн гаргаж буй сав баглаа боодлыг буцаан цуглуулан авч, дахин ашиглах тогтолцоог дэмжих бодлого хэрэгжүүлнэ.

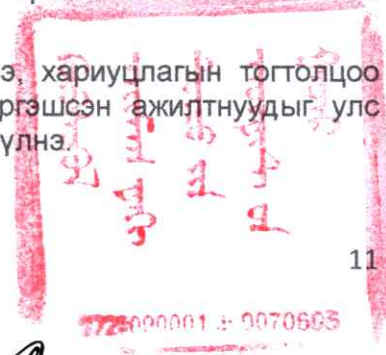
Дөрөв. ХУУЛИА ХЭРЭГЖҮҮЛДЭГ ОРОН НУТАГ

4.1 ИРГЭНЭЭ ХАМГААЛДАГ ХУУЛЬ

- Хууль сахиулах байгууллагын үндсэн чиг үүргийг иргэдэд аюулгүй байдлын үйлчилгээ үзүүлэх, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, хүүхэд залуусыг гэмт хэрэгт өртөхөөс хамгаалах үйл ажиллагаанд чиглүүлж хүртээмж, үр нөлөөг нэмэгдүүлэхэд онцгой анхаарна.
- Хууль сахиулагчдын нийгэм, эдийн засгийн баталгааг дээшлүүлнэ.
- Архинд донтогч болсон хүнд эмнэлгийн, сэтгэл зүйн болон нийгмийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэхэд анхаарч ажиллана.
- Цахим орчны харилцааг боловсронгуй болгох, цахим орчинд хүний нэр төр, ажил хэргийн нэр хүндийг хамгаалах, байгууллага, хувийн мэдээлэл, нууц, өгөгдлийн аюулгүй байдлыг хангана.
- Нас, хүйс, хөгжлийн ялгаа, бэлгийн чиг баримжаа гэх мэт аливаа төрлийн ялгаварлал, дарамт, хүчирхийллийг ажлын байр, олон нийтийн бүх орчинд таслан зогсооход чиглэсэн үе шаттай арга хэмжээг тогтмол хэрэгжүүлнэ.
- Хүүхэд, эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, гэр бүл, сургуулийн орчинд хүүхдийн эрхийг хангах, ажлын байран дахь бэлгийн дарамттай тэмцэх ажлыг зохион байгуулна.
- Гамшиг, аюулаас хамгаалах үйл ажиллагааг мэргэжлийн байгууллага болон орон нутгийн иргэдийн хамтын оролцоотой болгоно.
- Онц байдлын болон хямралт байдлын үеийн зохицуулалтыг боловсронгуй болгож, ухаалаг, үр нөлөөтэй, дэс дараатай ажиллах эрсдэлээс хамгаалах тогтолцоог бүрдүүлнэ.

4.2. ИРГЭНДЭЭ ҮЙЛЧИЛДЭГ ЗАСАГЛАЛ

- Орон нутгийн ил тод, нээлттэй байдал, шийдвэр гаргах үйл ажиллагаанд оролцох иргэдийн оролцоог хангах зорилгоор цахим төвийг бий болгоно. Иргэн цахим санаачилга гаргасан, иргэд цахимаар гарын үсэг цуглуулж, тодорхой асуудлыг дэвшүүлсэн тохиолдолд аймаг, сумын ИТХ хүлээн авч хэлэлцэх журам тогтооно.
- Төрийн албаны удирдах албан тушаалтнууд, дарга нарын тансаглахыг таслан зогсооно.
- Мэргэшсэн нийтийн алба, иргэний оролцоот үнэлгээ, хариуцлагын тогтолцоо бүхий нийтийн үйлчилгээг бэхжүүлж, салбарын мэргэшсэн ажилтнуудыг улс төрөөс ангид, тогтвортой ажиллуулах баталгааг бүрдүүлнэ.

Handwritten signature

0000000011

- Авлигатай тэмцэх тэмцлийг эрчимжүүлж, төрийн өндөр албан тушаалтны зарлага болон орлогын албан татвар төлөлтийг ил болгоно.
- Монгол Улсын шударга ёс, Хууль дээдлэх ёс, ил тод, нээлттэй байдал, авлигын олон улсын индексийг сайжруулах арга хэмжээ авна.
- Хууль сурталчлах, таниулах ажлын чанарыг дээшлүүлж, олон нийтэд хууль зүйн мэдээллийг шуурхай, үр дүнтэй хүргэх ажиллагааг сайжруулна.

4.3. ИРГЭН НЬ ШИЙДДЭГ НИЙГЭМ

- Иргэддээ итгэж, анхан шатны нэгж дээрээ асуудлаа шийдвэрлэх зарчмыг нутгийн удирдлагыг бэхжүүлэх, хотын засаглалыг сайжруулахад баримталж, орон нутгийн эрх мэдэл, төсвийн боломжуудыг нэмэгдүүлнэ.
- Авлига, албан тушаалын гэмт хэрэгт холбогдсон иргэдийн итгэлийг алдсан ИТХ-ын төлөөлөгчид хариуцлага тооцуулах асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Төсвийн зарцуулалт, төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдэд тавих иргэний болон хөндлөнгийн хяналтыг нэмэгдүүлнэ.
- Захиргааны ерөнхий хууль, Шилэн дансны тухай хууль, Нийтийн сонсголын тухай хуулиудад туссан иргэний оролцоо, хяналтын боломжуудыг бодитоор хэрэгжүүлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.
- Аймгийн хэмжээнд эрэн сурвалжлах сэтгүүл зүй, чөлөөт, олон ургалч хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний баталгааг дээшлүүлж, мэдээлэл авах эрхийг хангаж ажиллана.
- Иргэн нь иргэний бүртгэл, нийгмийн даатгал, эрүүл мэнд, татвар зэрэг төрийн үйлчилгээг нутаг дэвсгэр, засаг захиргааны нэгж харгалзахгүйгээр авах журмыг тогтооно.

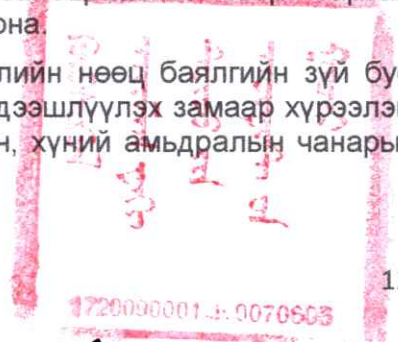
4.4. ХӨГЖЛИЙГ ДЭМЖДЭГ ХЭМ ХЭМЖЭЭ

- Аймгийн хэмжээнд Зөрчлийн тухай хуулийн хэрэгжилтэд дүн шинжилгээ хийж, зохисгүй үр дагаврыг арилгах арга хэмжээ авна.
- Төрийн зарим чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоод, хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх ажлыг бодитоор хэрэгжүүлж, үйлчилгээний чанарыг дээшлүүлнэ.
- Татвар, төрийн хяналт шалгалтыг (мэргэжлийн хяналт) иргэн, хуулийн этгээдэд зөвлөх, боломж олгох, дэмжих чиглэлээр шинэчлэн зохион байгуулна.
- Иргэд, аж ахуйн нэгжийн төрөөс авах үйлчилгээг бүрэн цахим хэлбэрт шилжүүлнэ. Цахим өргөдөл, гомдлын аймгийн 11-11 төвийн үйл ажиллагааг сайжруулна.
- Төрөөс зохион байгуулах аливаа төсөл, тендерийн сонгон шалгаруулалтыг авлига, сонирхлын зөрчлөөс ангид, олон нийтэд ил тод болгоно.

Тав. АЮУЛГҮЙ, АМГАЛАН ОРОН НУТАГ

Орон нутгийн иргэдэд суурилсан хамгаалалтыг бэхжүүлэх, иргэний хяналтын тогтолцоог нэвтрүүлэх замаар салбарын хариуцлагагүй байдлыг арилгана. Уламжлалт бус аюултай тэмцэх хөтөлбөр шинээр боловсруулан, салбараас тэтгэвэрт гарсан иргэдийн нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэхэд онцгой анхаарна.

Экосистемийн тэнцвэрт байдлын алдагдал, байгалийн нөөц баялгийн зүй бус ашиглалтыг зогсоох, жам ёсоор нөхөн сэргэх боломжийг дээшлүүлэх замаар хүрээлэн байгаа орчны тогтвортой байдал, ногоон хөгжлийг ханган, хүний амьдралын чанарыг сайжруулна.

Signature

0000000012

5.1. ҮНДЭСНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛД ОРОН НУТГИЙН ОРОЛЦОО

- Нийт ард түмний сайн сайхан аюулгүй байдлын төлөө төр засгийн шийдвэр нь судалгаанд суурилах нь зайлшгүй шаардлага гэж үзнэ.
- Үндэсний эв нэгдэл, оюун санааны нэгдмэл байдал, үндэсний өв соёл, бахархлыг бодлогоор дэмжинэ. Өв соёл, эх түүх, хэл бичиг, соёлын дархлаа бүхий монгол бахархлыг дэмжих замаар үндэсний эв нэгдлийг сахин хамгаалах цогц хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- Хуурамч мэдээлэл, дижитал халдлагатай тэмцэх, төр, иргэнийхээ цахим мэдээллийн аюулгүй байдлыг хамгаалах тусгай бодлого хэрэгжүүлнэ. Иргэдийнхээ тэнцвэртэй, бодитой мэдээлэл авах нөхцөл боломжийг дэмжинэ.
- Төрийн тусгай албан хаагчдын ар гэрийн аюулгүй байдал, нийгмийн асуудлыг шийдэхэд анхаарч ажиллана.
- Иргэн бүрийн аюулгүй байдлыг хангахад хэрэгтэй мэдлэг мэдээллийг нийгэмд түгээж, иргэдийн оролцоог дэмжинэ.

5.2. ГАДААД БОДЛОГО

- Хил орчмын эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, худалдааг эрчимжүүлэх чиглэлээр идэвхтэй ажиллана.
- Ханхын хилийн боомтын нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, ажиллах цагийг уртасган иргэд улсын хилээр саадгүй зорчих нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- Жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдэд зориулсан гадаадын хөнгөлөлттэй зээлийн эх үүсвэрийг нэмэгдүүлж, импортоор орж ирэх техник технологи, ноу-хау зэрэгт дэмжлэг үзүүлэн, үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнийг нь экспортод гаргах боломжийг бүрдүүлнэ.
- Эдийн засгийн идэвхтэй бүсэд бизнес инкубатор төв байгуулж, гадаад худалдааны түүхий эд, технологийн солилцоогоор аж ахуй эрхлэгчдийг дэмжинэ.
- Гадаад харилцааны салбарын хүний нөөцийг төлөвшүүлэхэд тусгайлан анхаарна.

5.3. БАТЛАН ХАМГААЛАХ БОДЛОГО

- Эх оронч үзлийг дэмжиж, цэргийн алба хаах хугацааны сургалтын агуулга хөтөлбөрийг сайжруулж, гамшгийн менежментийн сургалтыг зэвсэгт хүчний анги нэгтгэлүүдэд тусгай хөтөлбөр болгож оруулна.
- Кибер халдлагатай тэмцэх, төр, иргэнийхээ цахим мэдээллийн аюулгүй байдлыг хамгаалах тусгай бодлого хэрэгжүүлнэ.
- Байгалийн гамшиг, цар тахал, халдварт өвчнийг даван туулах, техник технологи, хүн хүч болон зохион байгуулалтын чадавхыг сайжруулж стратегийн нөөц бүрдүүлэх бодлогыг баримталж ажиллана.

ХҮРЭЭЛЭН БҮЙ ОРЧИН, НОГООН ХӨГЖИЛ ЭКОСИСТЕМИЙН ТЭНЦВЭРТЭЙ БАЙДАЛ

- Экосистемийн тэнцвэрт байдлын алдагдал, байгалийн нөөц баялгийн зүй бус ашиглалтыг зогсоох, жам ёсоор нөхөн сэргэх боломжийг дээшлүүлэх замаар хүрээлэн буй орчны тогтвортой байдал, ногоон хөгжлийг ханган, хүний амьдралын чанарыг сайжруулна.
- Усны хэрэглээ, хяналт, хэмнэлтийн бодлогыг бий болгож, менежментийг сайжруулна.
- Цөлжилттэй тэмцэх шинэ технологийг нэвтрүүлж, энэ чиглэлээрх олон улсын хамтын ажиллагааг эрчимжүүлнэ.

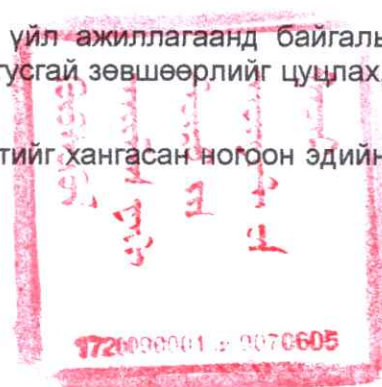

- Уур амьсгалын өөрчлөлтөд нөлөөлдөг сөрөг нөлөөллийг эрт илрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх тогтолцоог бүрдүүлнэ.
- Хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, хадгалах, дахин ашиглах, сэргээн ашиглах, дахин боловсруулах үйл ажиллагааг хувийн хэвшлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлэх, хог хаягдлыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах зэргээр цогц үйл ажиллагааг шат дараалан авч хэрэгжүүлнэ.
- Ойжуулах, ойг цэвэрлэх, нөхөн сэргээх, хамгаалах асуудлыг цогцоор нь шийдвэрлэж, шинэ технологи нэвтрүүлнэ.
- Ой, рашаан, булаг хамгаалсан, өөрийн хөрөнгөөр нөхөн сэргээсэн иргэн, аж ахуйн нэгжийг урамшуулна.
- Ус, хөрс, бэлчээрийг хамгаалах, цөлжилттэй тэмцэх асуудлыг нэгдсэн, цогц бодлоготой болно.

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖИЛ

- Газар ашиглалт, хот суурины болон орон нутгийн төлөвлөлт хийх, эдийн засгийн өсөлтийг бий болгох үйлдвэрлэл, үйлчилгээг дэмжсэн бодлого, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхдээ байгаль орчинд сөрөг нөлөөгүй байх, биологийн төрөл зүйлийн орчныг дордуулахгүй байхыг гол шалгуур үзүүлэлт болгоно.
- Эрчим хүч, аж үйлдвэрийн салбар, гэр хорооллын нүүрсний хэрэглээг хамарсан Агаарын чанарын менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулж хэрэгжүүлнэ. Шахмал түлшний үйлдвэрийн стандартыг олон улсын түвшинд нийцүүлнэ.
- Боловсруулах үйлдвэрт гүний усны ашиглалтыг хязгаарлаж, гадаргын усны ашиглалтыг түлхүү дэмжинэ.
- Утааг бууруулах зорилгоор сэргээгдэх эрчим хүч, шинэ техник технологийг ашиглан дулаан, цахилгаан нийлүүлэх иргэд, аж ахуйн нэгжийг бодлогоор дэмжинэ.
- Орчноо ногооруулсан иргэд, аж ахуйн нэгжийг урамшуулах тогтолцоог бүрдүүлнэ.
- Хөдөө, орон нутагт нам даралтын зуухнуудыг татан буулгаж, нэгдсэн системд холбоно.
- Аж ахуйн нэгж, байгууллагын тусгай зөвшөөрлийн үйл ажиллагаанд байгаль орчны хууль зөрчсөн аж ахуйн нэгжийн ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг цуцлах, цаашид олгохгүй байх бодлого баримтална.
- Байгаль орчинд ээлтэй, эдийн засгийн байнгын өсөлтийг хангасан ногоон эдийн засагт суурилсан хөгжлийн үе шат руу шилжинэ.

___ооо___

[Handwritten signature]

0000000001